

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายแบบหาความสัมพันธ์ (descriptive correlational research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานกับผู้ป่วยโดยตรง โดยศึกษาในพยาบาลที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการซึ่งไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการบริหาร สังกัดฝ่ายการพยาบาลหรือกลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลระดับตติยภูมิในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ และโรงพยาบาลศูนย์ลำปาง โดยแบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ หัวหน้าหอผู้ป่วยจำนวน 158 คน และพยาบาลประจำการจำนวน 1,689 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 1,847 คน

กลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนทั้งหมด 436 คน ได้จากการคำนวณจากสูตรของยามานะ (1970 อ้างใน ประคอง วรรณสุต, 2538) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 และเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) มีขั้นตอนดังนี้

1. คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง หัวหน้าหอผู้ป่วย 113 คน และกลุ่มตัวอย่างพยาบาลประจำการ 323 คน ตามลำดับ

2. แบ่งประชากรแต่ละกลุ่มออกเป็นชั้นตามระดับการศึกษา คือ หัวหน้าหอผู้ป่วยปริญญาโท 39 คน หัวหน้าหอผู้ป่วยปริญญาตรี 119 คน พยาบาลประจำการปริญญาโท 51 คน และพยาบาลประจำการปริญญาตรี 1,638 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละชั้น โดยวิเคราะห์ตามสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าหอผู้ป่วยปริญญาโท 28 คน หัวหน้าหอผู้ป่วยปริญญาตรี 85 คน พยาบาลประจำการปริญญาโท 10 คน พยาบาลประจำการปริญญาตรี 313 คน

3. คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงพยาบาล โดยวิเคราะห์ตามสัดส่วนจากค่าที่คำนวณได้ในข้อ 2 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ประกอบด้วย พยาบาลประจำการปริญาโท 8 คน พยาบาลประจำการปริญาตรี 199 คน หัวหน้าหอผู้ป่วยปริญาโท 19 คน และหัวหน้าหอผู้ป่วยปริญาตรี 48 คน รวมทั้งสิ้น 274 คน

โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ ประกอบด้วย พยาบาลประจำการปริญาโท 1 คน พยาบาลประจำการปริญาตรี 57 คน หัวหน้าหอผู้ป่วยปริญาโท 5 คน และหัวหน้าหอผู้ป่วยปริญาตรี 18 คน รวมทั้งสิ้น 81 คน

โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ประกอบด้วย พยาบาลประจำการปริญาโท 1 คน พยาบาลประจำการปริญาตรี 57 คน หัวหน้าหอผู้ป่วยปริญาโท 4 คน และหัวหน้าหอผู้ป่วยปริญาตรี 19 คน รวมทั้งสิ้น 81 คน

4. ขั้นสุดท้ายทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลากแบบไม่แทนที่สำหรับพยาบาลประจำการปริญาโท หัวหน้าหอผู้ป่วยปริญาโท และหัวหน้าหอผู้ป่วยปริญาตรี ส่วนพยาบาลประจำการปริญาตรี จับสลากตามรายชื่อที่แบ่งตามระดับตำแหน่ง (position classification)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแบบวัดการตัดสินใจ ในประเด็นจริยธรรมทางการแพทย์ ทั้งหมดจำนวน 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบเลือกคำตอบ และเติมคำ สร้างขึ้นโดยคำนึงถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ อายุ ระยะเวลาในการทำงาน ระดับการศึกษาสูงสุด และตำแหน่งในการปฏิบัติงาน

ชุดที่ 2 แบบวัดการตัดสินใจในประเด็นจริยธรรมทางการแพทย์ สร้างขึ้นโดย เคเตเฟียน (Ketefian, 1981a) แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดย อวยพร ตันมุขกุล (มปป) ผ่านการทดสอบความตรงในการแปลด้วยวิธีการแปลย้อนกลับ แบบวัดประกอบด้วยสถานการณ์ทางการแพทย์ ที่ทำให้พยาบาลเกิดความยุ่งยากในการตัดสินใจ 6 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์จะมีกิจกรรมทางการแพทย์ให้เลือกตอบสถานการณ์ละ 6 กิจกรรม ในสถานการณ์ที่ 1, 4 และ 5 และสถานการณ์ละ 7 กิจกรรม ในสถานการณ์ที่ 2,3 และ 6 รวมกิจกรรมทั้งหมด 39 กิจกรรม โดยให้ผู้ตอบเลือกกิจกรรมตามประสบการณ์ (realistically likely to do) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบ คือ เลือกปฏิบัติ หรือไม่เลือกปฏิบัติ

เกณฑ์การให้คะแนน ให้คะแนน 1 ในข้อที่ตอบตรงกับหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ให้คะแนน 0 ในข้อที่ตอบไม่ตรงกับหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ในแต่ละสถานการณ์จะเปิดให้มี

ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถามไว้ แต่จะไม่มีภาระให้คะแนนในส่วนนี้ การแปลความหมายของคะแนน คัดจากคะแนนเฉลี่ย โดยมีคะแนนเต็มเท่ากับ 39 คะแนน คะแนนที่เกินครึ่ง ถือว่ามีคะแนนก่อนไปทางสูง แสดงว่ามีการตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ความเที่ยงตรง (validity) แบบวัดการตัดสินใจของพยาบาลได้ผ่านการทดสอบความตรงเชิงโครงสร้าง ความตรงเชิงเนื้อหา และความตรงตามเกณฑ์สัมพัทธ์โดยผู้สร้างเครื่องมือมาแล้ว ส่วนความตรงในการแปล ได้ผ่านการทดสอบโดยวิธีการแปลย้อนกลับจากผู้ทรงคุณวุฒิทางภาษา และจริยธรรม และตรวจสอบความตรงของภาษาโดยผู้สร้างเครื่องมือ

2. ความเชื่อมั่น (reliability) นำแบบวัดการตัดสินใจของพยาบาล ไปทดสอบความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีทดสอบซ้ำ (ยูวดี ภาษา และคณะ, 2532) โดยทำการทดสอบในพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 30 คน ในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ใช้ระยะเวลาห่างกัน 1 สัปดาห์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของวิธีทดสอบซ้ำเท่ากับ .71 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ .80 อย่างไรก็ตามแบบวัดดังกล่าวนี้ ได้นำมาใช้เป็นครั้งแรกในประเทศไทย ค่าความเชื่อมั่น .71 จึงสามารถยอมรับได้ ตามที่ โพลิต และฮังเลอร์ (Polit & Hungler, 1999) กำหนดไว้ว่าค่าความเชื่อมั่น ตั้งแต่ .70 ขึ้นไปถือเป็นค่าที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่งถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง และคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตและขออนุญาตเก็บข้อมูลในพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในสังกัดฝ่ายการพยาบาลหรือกลุ่มงานการพยาบาล

2. เมื่อได้รับหนังสืออนุญาตจากผู้อำนวยการ และคณบดีแล้วจึงเข้าพบหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลหรือหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลในโรงพยาบาลดังกล่าว เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยได้เข้าพบหัวหน้างานการพยาบาลเพื่อขอเข้าพบกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานในงานการพยาบาลดังกล่าว เพื่อแนะนำตัว และขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่พบ พร้อมกันนั้นผู้วิจัยได้แนบจดหมายแนะนำตัว และ

แบบสอบถาม และแจ้งให้ทราบว่าในการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลต่อผู้ตอบและหน่วยงานแต่อย่างใด ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเต็มใจและสมัครใจ คำตอบที่ได้จะเป็นความลับ และนำไปใช้ในการวิจัยในครั้งนี้นั้น และจะนำเสนอโดยภาพรวม ในกรณีที่ไม่มีพบกลุ่มตัวอย่างได้ชี้แจงและขอความร่วมมือผ่านหัวหน้าหอผู้ป่วย และขอคัดเก็บแบบสอบถามคืนหลังจากนั้นอีก 1 สัปดาห์ ในโรงพยาบาลบางแห่งได้ขอความร่วมมือให้กลุ่มงานการพยาบาลช่วยรวบรวมส่งให้

3. ในกรณีที่ไม่มีได้รับแบบสอบถามคืนตามเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยรอต่อไปหลังจากนั้น 1-2 สัปดาห์แล้วจึงติดตามด้วยตนเอง ในกรณีที่ติดตาม 2 ครั้งแล้วไม่ได้รับคืน ผู้วิจัยจะไม่ติดตามซ้ำอีก

4. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นนาน 5 สัปดาห์ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนและมีความครบสมบูรณ์จำนวน 364 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.49 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science / for windows : SPSS/FW version 10.0.5) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์คะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพโดยรวม และตามสถานการณ์ ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ทดสอบการแจกแจงของข้อมูล โดยใช้สถิติทดสอบการแจกแจงของข้อมูลแบบ K-S 1 sample test พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงไม่เป็นโค้งปกติ มีความเบ้ซ้าย

4. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อายุ และระยะเวลาในการปฏิบัติงานกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพโดยภาพรวม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงอันดับแบบสเปียร์แมน (Spearman rank order correlation) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา และตำแหน่งในการปฏิบัติงานกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพโดยภาพรวม คำนวณโดยใช้สูตรหาค่าและสูตรการทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบซีเรียล (Point biserial coefficient of correlation : r_{pb}) (กานดา พูนลาภทวี, 2530)